

Etusivu>Oikeudenkäyntimenettely>Videoneuvottelu>Todistajien vastaanottaminen videoneuvottelun avulla Todistajien vastaanottaminen videoneuvottelun avulla

Tšekki

1 Voidaanko todisteita vastaanottaa videoneuvottelun välityksellä joko niin, että pyynnön esittänyt tuomioistuin osallistuu videoneuvotteluun omassa jäsenvaltiossaan, tai niin, että pyynnön esittänyt tuomioistuin ottaa todisteet välittömästi vastaan? Jos voidaan, mitä kansallisia menettelyjä tai lainsäädäntöä tällöin sovelletaan?

Lakiin 99/1963 (siviiliprosessilaki, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna) tehdyn muutoksen jälkeen videoneuvottelun käyttöön siviiliprosessissa on syyskuusta 2017 alkaen sovellettu suoraan kyseistä lakia. Siviiliprosessilain 102 a §:ssä todetaan nimenomaisesti, että menettelyn osapuolen pyynnöstä tai tarpeelliseksi katsomissaan tapauksissa tuomioistuin voi toteuttaa oikeustoimen käyttämällä videoneuvottelua. Videoneuvottelua voidaan käyttää etenkin osapuolen tai tulkin videoläsnäolon mahdollistamiseksi oikeuskäsittelyssä tai todistajan, asiantuntijan tai osapuolen kuulemiseksi.

Kysymystä käsitellään tarkemmin oikeusministeriön ohjeissa 505/2001, joissa vahvistetaan hallinto- ja menettelysäännöt piirituomioistuimille, alueoikeuksille ja ylioikeuksille (ks. § 10 a).

2 Onko asetettu rajoituksia sille, ketä videoneuvottelun välityksellä voidaan kuulla? Voidaanko tällä tavoin kuulla esimerkiksi vain todistajia vai myös muita henkilöitä, kuten asiantuntijoita tai asianosaisia?

Laissa mainitaan nimenomaisesti todistajien, asiantuntijoiden tai menettelyn osapuolten kuuleminen. Laki ei kuitenkaan millään tavoin ennalta rajoita kuultavia henkilöitä näihin, sillä myös muut osallistujakategoriat, kuten tulkit, voivat osallistua oikeuskäsittelyyn videoneuvottelun välityksellä.

Videoneuvottelun käytön rajoituksena on se, katsotaanko se tarkoituksenmukaiseksi tai onko menettelyn osapuoli pyytänyt sen käyttöä.

3 Onko videoneuvottelun välityksellä vastaanotettavien todistajien tyypille asetettu joitakin rajoituksia?

Lakiteksti ei aseta todistajien tyypille mitään yleisiä rajoituksia. Rajoituksia voivat kuitenkin asettaa käytännön olosuhteet (esim. tekninen toteutettavuus).

4 Onko olemassa rajoituksia, jotka koskevat paikkaa, jossa henkilöä voidaan kuulla videoneuvottelun välityksellä? Onko kuulemisen pakko tapahtua tuomioistuimen tiloissa?

Jos oikeuden puheenjohtaja (yhden tuomarin kokoonpanossa) päättää toteuttaa oikeustoimen videoneuvottelun välityksellä, haasteessa mainitaan myös videoneuvottelun paikka ja ajankohta. Tähän tarkoitukseen voidaan siis käyttää myös muita soveltuvia tiloja esimerkiksi siellä, missä asiantuntijat tai todistajat ovat (esim. sairaala tai laboratorio).

On kuitenkin tärkeää, että oikeuden puheenjohtajan (yhden tuomarin kokoonpanossa) valtuuttama tuomioistuimen virkailija varmentaa sen henkilön henkilöllisyyden, jota oikeustoimi koskee. Oletuksena on tällöin, että kuuleminen tapahtuu pääsääntöisesti joko tuomioistuimessa, vankilassa tai terveydenhoitolaitoksessa.

5 Onko videoneuvottelun välityksellä järjestetyn kuulemisen nauhoittaminen sallittua, ja jos on, ovatko siihen tarvittavat laitteet käytettävissä?

Jos oikeustoimi toteutetaan videoneuvottelun välityksellä, siitä on lain mukaan aina tehtävä ääni- ja kuvatallenne. Jos tallenteen ohella laaditaan pöytäkirja, henkilö, jota oikeustoimi koskee, ei allekirjoita pöytäkirjaa.

6 Millä kielellä kuuleminen on toteutettava, a) kun esitetään 10–12 artiklan mukainen pyyntö ja b) kun todisteet vastaanotetaan välittömästi 17 artiklan mukaisesti?

Jos todistaja ei hallitse kieltä, jolla menettely käydään, hänellä on perustuslaillisen lain 2/1993 (perusoikeus- ja vapauskirja (Listina základních práv a svobod)) 37 §:n 4 momentin nojalla oikeus tulkkiin. Siviiliprosessilain 18 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuin määrää tulkin osapuolelle, jonka äidinkieli on muu kuin tšekki, jos tähän ilmenee tarve menettelyssä.

7 Jos tarvitaan tulkkausta, kuka vastaa tulkkauksen järjestämisestä näissä kahdessa erityyppisessä kuulemisessä ja mihin tulkit pitäisi sijoittaa?

Siviiliprosessilain 18 §:n 1 ja 2 momentin mukaan tuomioistuin on velvollinen varmistamaan asianosaisille yhtäläiset mahdolliset vaatia oikeuksiaan ja määräämään tulkin osapuolelle, jonka äidinkieli on muu kuin tšekki, jos tähän ilmenee tarve menettelyssä.

Tulkin osallistumisesta voidaan huolehtia videoneuvottelun avulla. Tulkin ei näin ollen tarvitse välttämättä olla fyysisesti läsnä kuultavan henkilön luona.

8 Mitä menettelyjä sovelletaan kuulemisen järjestelyissä ja kuulemisajankohdan ja -paikan tiedoksi antamisessa kuultavalle henkilölle? Paljonko tiedoksiannon ja kuulemisajankohdan välille olisi jätettävä aikaa kuulemisajankohdasta päätettäessä, jotta se olisi riittävä?

Henkilölle toimittamassaan haasteessa tuomioistuin menettelee siviiliprosessilain 51 §:n mukaisesti. Jos laissa tai erityisessä säännöksessä ei aseteta muita vaatimuksia, haasteessa on oltava seuraavat tiedot: missä asiassa asianomaista kuullaan, oikeustoimen kohde, paikka ja alkamisajankohta, haasteen syy, kuultavaksi kutsutun asema menettelyssä, kuultavaksi kutsutun velvollisuudet toimen aikana ja soveltuvin osin toimen ennakoitu kesto. Jos oikeuskäsittelyssä käytetään videoneuvottelua, kuultavaksi kutsutulle ilmoitetaan kuulemisen paikka ja -ajankohta.

Haaste tulla kuultavaksi voidaan esittää paperimuodossa tai sähköisesti ja kiireellisissä tapauksissa myös puhelimitse tai faksitse.

Jos todistajaa tai asiantuntijaa aiotaan kuulla videoneuvottelun välityksellä ja tämän on määrä tulla kuultavaksi jonkin toisen tuomioistuimen toimivalta-alueella, haasteen toimittaa tuomioistuin, jonka toimivalta-alueella kuulemisen on määrä tapahtua, jolloin pyynnön esittänyt tuomioistuin pyytää tätä toista tuomioistuinta tekemään yhteistyötä toimen toteuttamiseksi (oikeusapupyyntö). Siviiliprosessilain 115 §:n 2 momentin mukaan haaste on toimitettava asianosaisille siten, että näillä on riittävästi aikaa valmistautua, pääsääntöisesti vähintään 10 päivää ennen oikeudenkäyntipäivää, paitsi jos oikeudenkäyntiä edeltää valmisteluistunto.

9 Mitä kuluja videoneuvottelun käytöstä aiheutuu ja miten ne maksetaan?

Videoneuvottelun käyttöön liittyy tiedonsiirtokustannuksia. Näistä tiedonsiirtokustannuksista vastaa pyynnön esittänyt tuomioistuin, joka käynnistää videoneuvottelun.

10 Mitä vaatimuksia on mahdollisesti asetettu sen varmistamiseksi, että henkilö, jota pyynnön esittänyt tuomioistuin välittömästi kuulee, on saanut tiedon siitä, että kuuleminen toteutetaan vapaaehtoiselta pohjalta?

Siviiliprosessilain 126 §:n 1 momentin mukaan kuka tahansa luonnollinen henkilö, joka ei ole menettelyn osapuoli, on velvollinen saapumaan haasteen perusteella tuomioistuimeen antamaan todistajanlausunnon. Todistaja voi kieltäytyä todistamasta vain siinä tapauksessa, että hän todistamisellaan aiheuttaisi itselleen tai omaiselleen rikossyyteuhan. Ennen kuulemisen alkamista todistajalle kerrotaan aina hänen todistajanlausuntonsa merkityksestä, hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan sekä väärän lausunnon antamisesta aiheutuvista rikosseuraamuksista.

11 Millä menettelyillä kuultavan henkilön henkilöllisyys varmistetaan?

Kuulemisen alussa tuomioistuimella on siviiliprosessilain 126 §:n 2 momentin mukaan velvollisuus tarkistaa todistajan henkilöllisyys, pääsääntöisesti pyytämällä tätä esittämään henkilöllisyystodistus tai passi.

Jos kuuleminen tapahtuu videoneuvottelulla, oikeuden puheenjohtajan (yhden tuomarin kokoonpanossa) valtuuttama tuomioistuimen virkailija varmentaa sen henkilön henkilöllisyyden, jota on määrä kuulla videoteitse. Paikassa, jossa henkilöä on määrä kuulla, henkilöllisyyden voi oikeuden puheenjohtajan (yhden tuomarin kokoonpanossa) antamalla suostumuksella varmentaa paitsi tuomioistuimen virkailija myös vankilan tai muun suljetun laitoksen virkailija, mikäli tällä on siihen valtuutus.

12 Mitä valan vannomiseen liittyviä vaatimuksia sovelletaan ja mitä tietoja pyynnön esittäneeltä tuomioistuimelta tarvitaan, kun valaa edellytetään 17 artiklan mukaisessa todisteiden välittömässä vastaanottamisessa?

Kansainvälisestä yksityisoikeudesta annetun lain 91/2012 104 §:n 2 momentin mukaan todistajia, asiantuntijoita ja menettelyn osapuolia voidaan kuulla valaehdoisesti, jos ulkomaan viranomaisen sitä pyytää. Todistajien ja menettelyn osapuolten vala kuuluu seuraavasti: *Vakuutan kunnian ja omantunnon kautta, että vastaan kaikkiin tuomioistuimen kysymyksiin kertomalla kaikki tietoni asiasta ja pysymällä totuudessa siitä mitään salaamatta*. Asiantuntijoiden vala kuuluu seuraavasti: *Vakuutan kunnian ja omantunnon kautta, että annan lausunnon parhaan tietämykseni ja ymmärrykseni mukaan*. Mahdollisissa myöhemmissä valoissa sanamuotoa muutetaan vastaavasti.

13 Miten varmistetaan, että videoneuvottelupaikalla on yhteyshenkilö, johon pyynnön esittänyt tuomioistuin voi ottaa yhteyttä, ja että kuulemispäivänä paikalla on henkilö, jonka tehtävänä on käyttää videoneuvottelulaitteita ja huolehtia mahdollisista teknisistä ongelmista?

Käytännön toimenpiteistä sovitaan videoneuvottelun valmistelun yhteydessä pyynnön esittäneen ja pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen tarpeiden mukaisesti.

14 Mitä mahdollisia lisätietoja pyynnön esittävältä tuomioistuimelta tarvitaan?

Käytännön toimenpiteistä sovitaan videoneuvottelun valmistelun yhteydessä pyynnön esittäneen ja pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen tarpeiden mukaisesti.

Päivitetty viimeksi: 23/03/2022

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.